

worden. Dit nu, hoezeer ook pleitend voor haar menschelijk gevoel, is onuitsprekelijk naïef. Want hetgeen zij ons openbaart, is allang geen geheim meer, zoodat haar onthullingen niet vermogen te schokken, noch wakker te schudden. Daarbij komt, dat het tegenovergestelde ook wel eens voorkomt — zeer ingetogen mannen veranderen in latere jaren ook nog wel eens, een zeer erotisch man komt soms in zijn huwelijk tot rust. Dit alles is immers individueel. Ook zijn er mannen die hun begeerten leeren beheerschen. . . . Zoodat deze tendentieuze roman zeer eenzijdig is, bezien van een enkele ervaring uit. Haar bijna wilde, smeekende slotwoorden, waarmee zij alle mannen tot reinheid wil opwekken (alsof het leven zoo simpel ware!) hebben een tragisch accent, voornamelijk daarom, omdat het duidelijk is dat een diep-ongelukkige vrouw in den waan verkeert uit haar leed iets te distilleeren, dat voor de menschheid waarde heeft. Het eenige dat haar in waarheid gegeven is te doen, zal wel zijn haar eigen twee kinderen op te voeden in zuiverheid, doch zonder een te dogmatischen eisch van reinheid, die wel eens verderfelijk zou kunnen worden. Dat leed mag iemand niet eenzijdig maken!

JO DE WIT.

HENDRIK DE VRIES, *Silenen*. Arnhem, Hyman c.s., 1928.

De daemonie van de Vries' dichterschap treedt in dit bundeltje sterker dan ooit naar voren. De Vries is een door zijn droomwereld bezetene, iemand die zich „krankzinnig” zou kunnen dichten! De mania der ouden is in zijn bloed gevaren. Zijn rijk bevindt zich op lichtjaren afstands van onzen nuchteren, geometrischen tijd en ligt toch er midden in. Dit is misschien wel het grootste geheim, dat de Muze dezen haren trouwen zoon te schenken had. De verzen van de Vries zijn zonder besef van een, zij het nog zoo zwakke, duistere, droom-realiteit niet te verstaan, tenminste deze laatste niet. Vond vroeger werk nog betrekkelijk vaak aanknoopingspunten met de dag-realiteit, dit jongste duikt uit de droom-sfeer niet meer op.

Met welke maten moet men deze gedichten meten? Men struikelt over rhetorische wendingen, maar men wordt steeds dieper gevoerd: vallen kan men niet. Een sterke ondergrondse stroom trekt ons mee. Wie de Vries' werk aanvaardt, aanvaardt zijn „ouderwetsche” rhetoriek; ten halven wege kan men bij hem niet blijven staan.

ROEL HOUWINK.

EDITH WERKENDAM, *De Goddelijke Zonde*. Amsterdam, Em. Querido's U.M. 1928.

Alles aan dit boek is vals: de titel zoowel als Plato's citaat, het verhaal zoowel als zijn „moreele” immoraliteit. Niets klopt! En dit niet te samen stemmende maakt het tot het tegenovergestelde van een kunstwerk: tot